

ERIO TAC

Veïns desconeguts

La música en català a la Catalunya del Nord

La música en català va viure la seva època daurada els anys 60 i 70, de la mà de la Nova Cançó. Artistes com Lluís Llach o Maria del Mar Bonet sovintejaven Perpinyà per difondre la seva lluita contra el règim franquista. Allà van crear escola, i el relleu el van agafar artistes nord-catalans com els desapareguts Jordi Barre i Joan Pau Giné. El rock català, però, es va haver de fer lloc a empentes mentre el públic de les sales de concerts minvava. Avui, la música en català d'aquesta terra veïna aposta pel mestissatge i es refugia en iniciatives de caràcter privat per sobreviure.

>> **Jordi Barre**
(Argelers, Rosselló, 1920
- Argelers, 2011).

GUILLEM CABEZAS > TEXT

«**É**s dijous i des de les set del vespre centenars de persones s'apleguen davant la sala d'espectacles Elmediator de Perpinyà per gaudir d'un vespre de música de la Catalunya Nord, en català. L'expectació és màxima, i és que el cartell ho mereix. Obrirà la vetllada el pop rock de l'anglès Ben Gross, més conegut com Benquebufa, una de les sorpreses musicals dels darrers anys, que donarà pas al mestissatge Berber de Samir. A les nou, quan el públic que omple el teatre comença a impacientarse, apareix a l'escenari Benquebufa. Acompanyat del seu inseparable barret i una guitarra, entona els primers acords de *Parlem Català*, un dels himnes del desaparegut Jordi Barre. L'emoció colpeja la sala. El concert, com no podia ser d'una altra manera, és un èxit rotund». Tristament, aquest és el relat d'una nit que mai no va ser; més un desig, un somni, que una realitat factible. L'estat de la música en ca-

talà a la Catalunya Nord és precari, i ho és des de final dels anys 70, en què l'esperit de la Nova Cançó es va anar diluint en un mar de noves ofertes musicals, mancat d'una mínima sensibilitat per part de les institucions franceses. De la mateixa manera, els grups que residualment aposten per cantar en català en aquest territori veï també gaudeixen d'un reconeixement visible a l'altra banda. A la Catalunya del Sud, el ressò de la música feta per francesos que se senten catalans s'atura sovint en la figura del multiinstrumentista Pascal Comelade. El cert és que avui dia ambdós territoris no es poden comparar seguint els mateixos paràmetres. És evident que encara hi ha artistes que aposten per cantar en català a la Catalunya del Nord, i n'hi continuarà havent malgrat el suport indetectable de l'Administració i del públic majoritari. Aquest article, però, afronta la realitat des de la seva perspectiva més crua, aquella que ens pot obligar a fer un pas endavant per revertir la situació.

L'estat de la música en català a la Catalunya del Nord és precari

Jordi Barre, símbol i referent

No es pot parlar de la música en català a la Catalunya del Nord sense recordar la figura de Jordi Barre, desaparegut el passat mes de febrer als 90 anys. El cantautor rossellonès, guardonat amb la Creu de Sant Jordi el 1992 i l'Ordre Nacional del Mèrit francès, va ser un lluitador per la llengua exemplar. Barre va obrir les portes de la Catalunya del Nord a la Nova Cançó, i es va convertir en el màxim exponent del moviment a la seva terra (tot i així, el seu nom va caure dels cartells commemoratius del 50è aniversari). La seva veu es va passejar pertot arreu dels Països Catalans i de l'Estat francès, on encara es recorden els seus concerts, o millor dit, recitals, a la sala parisenc Olympica. Sense ser reconegut pel conjunt de la societat catalana, es va convertir en un defensor infatigable de la llengua i la cultura i va musicar poemes d'autors com Josep Carner, Joan Maragall o Joan Salvat-Papasseit. El 1963 la trajectòria de Barre va canviar per sempre: aquell any va canviar el seu nom francès, *George*, per *Jordi* i s'adventurà a gravar el seu primer treball amb el segell barceloní Edigsa. Una vintena de discos més tard i amb una herència musical de més de 250 cançons, el seu esperit segueix intacte. Actiu fins al final, Jordi Barre va poder viure un any abans de la seva mort el comiat que molts artistes desitjarien. Sobre l'escenari, amb la seva presència rotunda i sense perdre ni un bri de l'elegància que el caracteritzava, Barre va ser homenatjat pels seus companys de professió en un Palau de Congressos de Perpinyà ple de gom a gom. El seu relleu, però, encara no està clar. En l'homenatge a Barre s'hi van poder veure molts dels artistes que canten en català a la Catalunya del Nord o que, tot i que canten en francès, reivindiquen la seva catalanitat. Malauradament, l'esdeveniment es va quedar en una bonica anècdota, en una explosió cultural sense continuïtat.

L'esperança infatigable

Tot i la desconexió existent entre nord i sud, sempre hi ha lloc per a l'esperança, gent que lluita per teixir llaços entre dos territoris separats administrativament però que durant molt de temps van compartir imaginari, cultura i llengua. És el cas del Col·lectiu Joan Pau Giné, que té en el seu nom un homenatge implícit. Giné, mort prematurament en un accident de cotxe l'any 1993, va ser juntament amb Jordi Barre un dels grans impulsors de la Nova Cançó a la Catalunya del Nord. El Col·lectiu, liderat per Ramon Faura, aplega una quinzena de músics de procedència diversa però arrelats al territori amb la intenció de promoure la llengua catalana. Se serveixen de la música per reforçar l'espai comunicatiu català i fer que les diverses propostes musicals d'arreu dels Països Catalans circulin amb normalitat per la Catalunya del Nord tot i els oblitats mediàtics o les traves polítiques. Des del Col·lectiu Joan Pau Giné aposten per donar un nou impuls a la cançó en català per deixar així enrere la decadència a què s'ha vist sotmès el gènere des de final dels anys 80. I és que l'empremta de la Nova Cançó va ser profunda, però no suficient per resistir el pas

>> El grup *Llamp Te Frigui* forma part del Col·lectiu Joan Pau Giné.

>> Disc de Jordi Barre.

Barre va obrir les portes de la Catalunya del Nord a la Nova Cançó

>> *Membres del Col·lectiu Joan Pau Giné.*

del temps, i amb els anys la música en català a la Catalunya Nord ha acabat reduïda a les expressions folklòriques més desprestigiades. El paper dels dinamitzadors musicals francesos tampoc hi ha ajudat, segons apunten des del Col·lectiu.

El futur és el mestissatge

L'oferta musical en català a la Catalunya del Nord està abanderada gairebé en la seva totalitat pel Col·lectiu Joan Pau Giné, que ha aconseguit unir a la seva causa molts grups musicals que no s'havien plantejat mai cantar en català. Es tracta, en molts casos, d'abandonar la por o la vergonya d'utilitzar la llengua comuna per expressar el seu sentiment artístic. D'altra banda, aquest nou moviment beu en gran part del mestissatge, dels novinguts i d'aquells que ja fa molts anys que poblen un territori en constant evolució. Així, trobem cantants d'origen nord-africà, com Samir Mouhoubi, nascut a la petita Cabília, que porta els ritmes berbers i orientals a la sang però que actua en català; o anglesos, com Benquebufa, seduït l'any 2003 per les melodies de Joan Pau Giné, que van ser la seva porta d'entrada

a la música en català; actualment el català comparteix espai en el seu repertori amb adaptacions i traduccions a l'anglès d'èxits del mateix Giné, com *L'Allioli*. La llista segueix i inclou ritmes reggae, òpera o cant *a cappella*, passant per l'estil més desenfadat de formacions com Zo-ompa, una banda catalanonapolitana que començà la seva aventura musical a principi de 2010 amb sis músics del Conflent. Però tot i la importància remarkable d'aquestes iniciatives, no podem oblidar que el fenomen de la música en català a la Catalunya Nord segueix essent anecdòtic. El fet que aquests conjunts es facin veure a la Catalunya del Sud és saludable i necessari, però el camí de la conscienciació i la normalització s'ha de fer sobretot a la Catalunya del Nord. S'ha de trobar el relleu de noms il·lustres com Jordi Barre, Joan Pau Giné, Pere Figueres

o Gerard Jacquet, que en el seu moment van demostrar que hi havia un mercat per a la música en català al seu territori.

Què és la catalanitat i com es mesura? Segurament no és una pregunta fàcil de respondre, però de totes maneres ens pot conduir a una reflexió. Allò que alguns catalans del sud creiem francès, pot ser considerat català pels nostres veïns, i de la mateixa manera passa en el cas contrari.

Tendim a veure i jutjar els territoris i les persones que els poblen segons les nostres premisses. Igual que a Catalunya un pot sentir-se català i parlar en castellà, a França un pot sentir-se català i parlar en francès. Del segon cas en trobem múltiples exemples, i d'un gran ressò mediàtic. Cali és un cantautor rock reconegut i admirat a tot França, que va participar activament en la campanya presidencial de la socialista Ségolène Royal al 2007. Tanmateix, Cali va néixer a Vernet dels Banys -municipi situat als peus del Canigó-, va anar a classes de català a l'Institut, té alguna cançó en català al seu repertori, va cantar a duet amb Jordi Barre i és conegut a França pel seu accent i origen català. Al cap i a la fi, la realitat és, en molts casos, polièdrica.

Guillem Cabezas és periodista.

Des del Col·lectiu Joan Pau Giné aposten per donar un nou impuls a la cançó en català